

REGISTERBLAD

Namn: Lars Hjelm

Datum: 2005-12-06

Område av riksintresse för naturvård i Uppsala län

Områdesnummer: NRO 03 039

Områdesnamn: HJÄLSTAVIKEN

Kommun: Enköping och Håbo

Kartblad: 11 H SO.

Area: ca 800 ha

Naturgeografisk region: 24 Svealands sprickdalsterräng med lerslätter och sjöbäcken

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Avrinningsområde 61

Agrara kulturlandskapsregioner: Mälardalens odlingsbygder

Landskapsform: Slätt med relativ höjd lägre än 20 m

Riksvärde

Naturbetesmark		Flora, fauna
Geovetenskap	Förkastningsbrant	
Limnogen strandäng		Flora, fauna
Sjö		Flora, fauna
Skog	Lövskog, ädellövskog	

Värdeomdöme: Hjälstaviken är en av landets förnämsta och mest kända fågelsjöar. Området har mycket stor betydelse både som häcklokal och rastplats för fågel. De angränsande markerna mot viken uppvisar en stor variationsrikedom med ädellövskog, hagar, torrängar och den markanta förkastningsbranten, Kvarnberget. De vidsträckta naturbetesmarkerna innehåller delvis art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter som backsippa, vildlin, kattfot, klasefibbla och majviva, medan andra delar har en mer artfattig vegetation på grund av eftersatt hävd. I Hjälstaviken finns betade strandängar med rik flora och ornitologiska värden. Området är väl frekventerat och allmänheten hänvisas längs en vandringsled. Ett fågeltorn finns i sydvästra delen av sjön.

Huvudkriterier:

- A Område med framstående exempel på landskapstyper eller naturtyper som särskilt väl visar landskapets utveckling
- C Område med hotade eller sårbara biotoper och arter
- D Område med mycket rik fauna och flora

Stödkriterier: Storlek, mångformighet, kontinuitet, representativitet, raritet, funktion för flora och fauna,

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt naturvårdsinriktad betesdrift. Restaurering av igenvuxna betesmarker samt återupptaget ängsbruk eller naturvårdsinriktad betesdrift på dessa. Kontinuerlig

vassbekämpning. Områdets värden kan påverkas negativt av upphörd eller vikande skötsel av naturbetesmarker eller ängar, tillförsel av näringsämnen och gifter på naturbetesmarker eller ängar, igenväxning, plantering av träd på jordbruksmark, odling av energigrödor, bebyggelseexploatering, täkt, nydikningar.

Bevarandet av våtmarkens värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzonen bör ej utföras. Fortsatt beteshävd på strandängar.

Säkerställande: Naturreservat, Natura 2000, klass I i Länsstyrelsens naturvårdsprogram och i Länsstyrelsens ängs- och hagmarksinventering (betesmarker i norra delen), strandskydd. Området är upptaget på den internationella CW – listan ("convention on wetlands"). Det ingår i Länsstyrelsens "Odlingslandskap i Uppsala län" och i Naturvårdsverkets nationella bevarandeplan för odlingslandskapet.

Områdets huvuddrag:

Hjälstaviken är en grund vik av Mälaren med växelvis öppna vattenytor och massiva vassar. Den omges av breda sötvattenstrandängar. Dessa betas till stor del och har ställvis en tydlig vegetationszonering. Vikens västra sida gränsar mot ett öppet jordbrukslandskap. I öster gränsar viken mot en 30 m hög förkastningsbrant vars mest framträdande del är Kvarnberget, vilken erbjuder en sällsynt god utsikt. Fågellivet är varierande trots att antalet häckande arter minskat under de senaste åren. Mångfalden av biotoper och storleken gör Hjälstaviken till ett betydelsefullt område för flora och fauna som lever i denna typ av våtmark.

Naturbetesmarken kring viken utgörs framförallt av sötvattenstrandängar. I norr och på en mindre del i öster ligger betesmarker som kan karakteriseras som annan träd- och buskbärande hagmark. Växtsamhällena på sötvattenstrandängarna präglas av den sedan lång tid avtagande hävden och innehåller en mycket stor mängd gräsförna. Växtsamhällena på torrare marker domineras av örtrika torr- och friskängar samt kalkfuktäng, tuvstarr och tuvtåtel. Bland hävdgynnade arter förekommer majviva, älväxing, klasefibbla, backsippa, kattfot och och vildlin.

Hjälstaviken är en förnämlig fågelokal med ett stort antal häckande och rastande fåglar. Här häckar årligen bl a följande arter som är upptagna i EU:s fågeldirektiv: rördrom, trana, brun kärrhök, småfläckig sumphöna, fisktärna och den nyetblerade dvärgmåsen. Rastar gör stora mängder gäss, bl a fjällgås och vitkindad gås, vidare brushane, dubbelbeckasin, svarttärna och 15 – 20 000 grönbenor också dessa arter upptagna i fågeldirektivet.

Referenser:

- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. 1. Medd. 2/1987.
Länsstyrelsen i Uppsala län, 1986: Våtmarker i Uppsala län. Medd. 1/1986.
Bergqvist, B. & Wallsten, M. 1980: Limnologisk undersökning i Hjälstaviken. Statens naturvårdsverk, PM 1263.
Bollvik, R. 1965: Hjälstaviken. Svenska Naturskyddsföreningen.
Länsstyrelsen i Uppsala län, 1968: Naturvårdsinventering av Enköpings kommunblock, 3. Norra Trögds kommun.
Länsstyrelsen i Uppsala län, 1969: Naturvårdsinventering, 6. Håbo kommun.
Svensson, L. m fl 1985: Fågellokaler i Sverige. SNF/SOF
Länsstyrelsen i Uppsala län, 1993: Ängs- och hagmarker i Uppsala län - Enköping och Håbo. 1993:3.
Länsstyrelsen i Uppsala län, 1993: Odlingslandskap i Uppsala län. 1993:4.
Naturvårdsverket 1996: Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet.
Stockholms ornitologiska förening och Upplands ornitologiska förening, 1999: Fågellokaler i Uppland och Stockholms län.
Jordbruksverket: Ängs – och betesmarksinventeringen 2002-2004